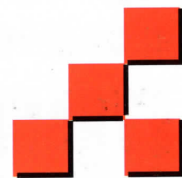

BOBOVAC

GODINA VI.

LIST VAREŠKIH HRVATA

BROJ 63

VAREŠ

OŽUJAK 2000.

Cijena 1 KM o 4 Kn

Za inozemstvo 2 DEM

IZMEĐU DVA BROJA

Dva nečuvana događaja, koja su još i vremenski koincidirala, do krajinje su mjere uvrijedila hrvatsku javnost u BiH. Nakon presude 39-godišnjem generalu Hrvatskoga vijeća obrane i bivšem zapovjedniku Operativne zone Srednja Bosna **Tihi Blaškiću** stvorila se lavina reakcija. Čovjek koji se dragovoljno predao Haaškome sudu uvjeren u svoju nevinost dobio je proces koji, unatoč međunarodnim jamstvima, nije bio ni brz, a ni pravičan sudeći po izrečenju, prije bi se moglo reći, haaškoj odmazdi od 45 godina zatvora. Zarad Blaškića u haašku su sudnicu dovođeni često i lažni svjedoci, za njega se u svjedočenjima stranih posrednika koji su ga imali prilike osobno upoznati govorilo i da je bio umjeren čovjek i korektan vojskovođa; ukoliko, za njega se vjerovalo i još vjeruje da nije on taj koji je kriv.

Ne samo u narodu srednje Bosne i upućenijim hrvatskim krugovima.

Međutim, sudac **Claude Jorda** polupjesnički je pročitao tekst presude koja je neumoljiva. Odvjetnik **Anto Nobilo** mišljenja je pak da presuda uopće ne odražava ono što se moglo vidjeti u dugome tijeku glavne rasprave. Svi domaći i

"strani" hrvatski zvaničnici jednoglasni su u ocjeni da je presuda zaista drakonska, ne mogu li Hrvati s takvim stavom protiv ostatka svijeta kojemu nije prvi put da zatvara oči pred nepravdom?

Nakon podnošenja žalbe, ići će se na drugostupanjski postupak pred Prizivnim vijećem, jer presuda nije konačna, ali jest konačno svakome jasno da su Hrvati u BiH, po nalazima neovisnih analitičara, u posljednjem ratu najviše stradali, a sada su i najveće žrtve haaškoga suda. Druga je stvar koliko to nekoga dira. U međuvremenu, hrvatske su vlasti pronašle dokumentaciju koja, kako izgleda, baca novo svjetlo i na zločin u Ahmićima, čime bi se htjelo ublažiti Blaškićevu presudu, no naše *kadije i suci* trljaju ruke prije zato što će se iz tih dokumenata javiti nove optužnice s novim imenima. Ali, na prave optužnice već dugi niz godina čekaju i Hrvati, čije se također nevine žrtve nalaze jednako duboko pod zemljom.

Čekajući da nam međunarodni eksperti napišu i povijest, jer u BiH imamo tri inačice, i dok čekamo da imamo barem svoj televizijski kanal,

kao onaj dio hrvatskog naroda kojega u ratu nisu otjerali korpusi ratnika, sada smo na meti nekih novih, ekraniziranih i tempiranih u posebno osjetljivom trenutku. Propagandna TV drama "Ratnici", čiji je autor Britanac **Peter Kominsky**, odlično se uklopila u orkestriranu antihrvatsku kampanju mjesec dana uoči travanjskih izbora, a dirnula je u jednu od bolnih točaka u srednjoj Bosni. Dirnula je možda i sve one koji nisu imali tu "sreću" da ih štite danas nepristrani unproforovi ljudi i tenkovi te publiciraju dobri neutralci s BHT-a. No, bošnjački RTV servis uskoro će u "boračku" mirovinu, a s kategorijom običnih ljudi koja se zove bosanski Hrvati valjda će se prestati obračunavati i razni svjetski "eksperti", čije krive prosudbe u ono doba nisu ni mogle zaustaviti sukobe, a danas, dok peru ruke i misle da se iskapljuju prozičnim rekonstrukcijama, štete životu u miru i etničkome izmirenju. Imali bismo i mi, Hrvati, predložaka za

dušobrižne dramaturge, jer bi se moglo zgražati i nad borovičkom kobi. I ondje je, u izrazito katoličkom selu bez ikakve borbe sve razoreno do istrebljenja, a unproforsko oko otkrilo ugljenisana tijela, ali brzo zažmirilo. Međutim, duhovi rata u ovom trenutku nisu nam dobro došli, koliko jedna druga televizija koja bi manje poticala mržnju. U to ime, imenovanje **Vladimira Bilića** za generalnog direktora buduće federalne RTV treba

pozdraviti, te podsjetiti da je taj čovjek u ratnome periodu potisnut s glavnoga uredničkog mjesta na sarajevskoj televiziji. Znači, vraćamo se. A sliku bi, po svome izboru, Hrvati Bosne pa i Hercegovine te napose vareške koltine na ekranima trebali ugledati već polovicom svibnja.

No, što će našem narodu donijeti polovica travnja. Primaklo se vrijeme za preuređenje političke scene i birači će ocjenjivati što im se u realizaciji programa stranaka kojima su ranije dali povjerenje svidjelo ili nije svidjelo. OEES je na javnim plakatima rekao svoje: "Glasujte za promjene", a osim što rekoše da je taj slogan tendenciozan, vladajuće strukture u zemlji nisu pružile druge kontraargumente.

No, i bez toga svaki čovjek zna svoje nevolje, malo je reći nevolju, a i zna da zaslužuje drukčiju budućnost; bar malo ljepšu i bolju. Stoga, birači, neka vam je na volju.

POPIS BIRAČKIH MJESTA

ZA LOKALNE IZBORE 08.04.2000. NA PODRUČJU OPĆINE VAREŠ
vrijeme glasanja: od 07 do 19 sati

BIRAČKO MJESTO	Popis naseljenih mjesta
095A2001 – VAREŠ I i 999 lokacija: KLUB "PIN" VAREŠ	VAREŠ IA – uzvodno uz rijeku Stavnju, uključujući Selište, naselja Ljepovići, Javomik, Osoje, Zabrezje, Strica, Zarudje i Zvijezda. Glasači IZ INOZEMSTVA koji dolaze da osobno glasuju.
095A2002 – VAREŠ II lokacija: ZGRADA "BOBOVCA"	VAREŠ IB i IIA – desna strana rijeke Stavnje, Ul. Armije BiH počev od bloka "G" pa do direkcije Rudnika, Ul. boračka, Kota i Semizova Ponikva.
095A2003 – VAREŠ III lokacija: OSNOVNA ŠKOLA VAREŠ	VAREŠ IIB i IIC – lijeva strana rijeke Stavnje, Ul. Ambre Slugića, Omladinska i Bukov potok, Ul. Đure Đakovića.
095A2004 – VAREŠ MAJDAN lokacija: DOM "PARTIZAN"	Kolovići, Mir, Pajtov Han, Planinica, Podjavor, Poljanice, Samari, Slavin, Stupni Do i VAREŠ MAJDAN.
095A2005 – PRŽIČI lokacija: DRUŠTVENI DOM PRŽIČI	Bijelo Borje, Blaža, Brezik, Brgule, Čamovine, Čeeće, Daštansko, Diknići, Karići, Kunosići, Letevci, Mlakve, Okruglica, PRŽIČI, Pržiči Kolonija, Pajtovići, Ravne, Šikulje, Tisovci, Toljenak, Višnjici i Zubeta.
095A2006 – BUDOŽELJE lokacija: OSN. ŠKOLA BUDOŽELJE	BUDOŽELJE, Rokoč, Žalja.
095A2007 – STRIJEŽEVO lokacija: OSN. ŠKOLA STRIJEŽEVO	Brda, Kokošćici, Ostrlja, Radonjići, STRIJEŽEVO.
095A2008 – DRAGOVIČI lokacija: OSN. ŠKOLA DRAGOVIČI	DRAGOVIČI, Kopijari, Mijakovići.
095A2009 – POGAR lokacija: OSNOVNA ŠKOLA POGAR	Borovica Donja, Borovica Gornja, Borovičke Njive, Duboštica, Kopališta, Osredak, POGAR, Položac, Sjenokos.
095A2010 – VIJAKA lokacija: OSN. ŠKOLA VIJAKA	Ivančevo, Krčevine, Očevija Donja, Očevija Gornja, Pobijle, Radoševići, Tribija, Vijaka Donja, VIJAKA GORNJA.
095A2011 – LIGATIČI lokacija: OSNOVNA ŠKOLA LIGATIČI	LIGATIČI, Mižnoviće, Naseoci.
095A2012 – DABRAVINE lokacija: OSN. ŠKOLA DABRAVINE	DABRAVINE, Debela Međa, Draževići, Hodžići, Kadarići, Luke, Neprivaj, Orah, Pomenići, Seoci, Sršljenji.
095A2555 – GLASOVANJE U ODSUTNOSTI I NEPOTVRĐENIM LISTIČIMA lokacija: MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA "NORDBAT 2" VAREŠ	Glasači koji glasuju za svoju općinu U ODSUTNOSTI i svi glasači koji glasuju NEPOTVRĐENIM GLASAČKIM LISTIČIMA.

IZ NAŠIH ŽUPA

VAREŠ

Kršteni: Franka Dusper (Siniše i Marije)
Andrej Terzić (Marcela i Aldijane).

Vjenčani: Mario Božić i Danijela Mirčić.

Umrli: Ljubo Šurkić, Marica Josipović, Ljupko Paviglja
Vilim Mirčić.

VIJAKA

Kršteni: Filip Jurkić (Mladena i Ane).

Umrli: Ana Matić r. Ilić.

Naslovna stranica: Stavnja zimi (snimio **M. Topić**)

TRIBINA HDZ-a

U nizu tribina koje je organizirao područni ured OEES-a Vareš na temu: "Uloga političkih stranaka u izgradnji demokratskog društva u Varešu", svoje poglede nazočnima su 21. veljače prezentirali predstavnici HDZ-a. Govornici su bili: **Marko Tokić**, glavni tajnik HDZ-a BiH, **Davor Čordaš**, doministar u Vladi Federacije BiH za rad, socijalnu skrb i prognanike, **Niko Lozančić**, predsjedavajući Doma naroda Federacije BiH i zastupnik u županijskoj skupštini, **Josip Malbašić**, predsjednik OO HDZ Vareš i **Pavao Vidović**, načelnik općine Vareš. Na tribini su bili i predstavnici OEES-a i nevladinih organizacija općine Vareš, te prepuna dvorana građana.

Čelnici HDZ-a govorili su o dosadašnjim aktivnostima ove stranke, o onome što su završili i onome što nisu uspjeli do sada, te o narednim zadaćama, posebno onima pred nastupajuće općinske izbore. Bilo je dosta pitanja nazočnih na koje su odgovarali oni kojima su upućena, tako da je dosta zanimljiva i uspjela tribina potrajala nekoliko sati.

TKO JE VAREŠKI BOŠKO BUHA?

U subotu 19. veljače oko 02.30 sati mnoge je Varešane probudila eksplozija ručne bombe bačene na raskrižju ulica Armije BiH i Boračke. Ozlijeđenih nije bilo jer se, na svu sreću, u tim sitnim satima nitko nije zatekao u blizini, ali su na dvama parkiranim automobilima razbijena vjetrobranska stakla. Ovaj bombaški napad naišao je na opću nevjericu i zgražanje, no više od svega zabrinjava nesposobnost (?) lokalne policije da identificira počinitelja, tim prije što brojni građani Vareša tvrde da znaju, imenom i prezimenom, tko je on. Sve indicije, naime, ukazuju da se radi o mladiću bošnjačke nacionalnosti koji je te noći, prije završnoga čina, u svom skanda-

loznom orgijanju iskazao zavidan repertoar psovki i uvreda na račun Hrvata. Zašto onda policija i dalje šuti? Komu je to i zbog čega u interesu da štiti razbojnika?

ZAPALJEN STAN U D-BLOKU

U jednom od D-blokova u noći između 24. i 25. veljače zapaljen je stan čiji je prijeratni korisnik bio **Marcel Žuljić-Suljuzović**. Stan je prethodno napustila jedna albanska obitelj koja je tu stanovala i otišla izvan općine Vareš.

Organi PU Vareš nisu uspjeli naći počinitelje ove "akcije", tako da građanima ostaje da sumnjaju u svakoga i šire kao i obično kojekakve glasine.

OPASNA IGRA S ORUŽJEM

Uz nekoliko nemilih događaja posljednjih mjesec dana vezanih za zloupotrebu oružja ili eksplozivnih sredstava, posebno je zanimljiv onaj koji se dogodio 5. ožujka u dijelu grada koji većina zove "Prugom".

U kući koju trenutno koristi **Osman Kapetanović** iz Ravni, taj dan zatekao se samo njegov sin **Mirza** (15) koji se igrao s puškom. U trenutku je došlo do potezanja okidača, te je nakon rafalne paljbe oštećen dio kućnog namještaja. Htijući se opravdati, Mirza je inscenirao da ga je napao nepoznati napadač i tražio novac, te ga zatim napao i ispalio nekoliko hitaca iz puške. Ovakvu vijest čak je objavio i Dnevni avaz.

Međutim, naknadnom obradom od strane djelatnika PU Vareš utvrđene su stvarne činjenice.

NASTAVNICI DOBILI PLAĆE

Nastavnici i ostalo osoblje Osnovne škole fra Filipa Lastrića već godinama ustrajavaju u borbi za ostvarenje prava da hrvatski narod ima školu na svom materijem jeziku i pri tome nailaze na svakodnevne poteškoće koje se

često čine nepremostivim.

Ovih dana su održali i sastanak Školskoga odbora o daljnjim zadaćama, a njihov trud je urodio plodom pa su primili i dvije plaće, koje su itekako zaslužili svojim samoprijegornim radom.

POVRATAK NA RELACIJU DRVAR -VAREŠ

Iako donedavno nezamislivo, u Drvaru je 8. i 9. ožujka održan sastanak na temu povratka u Vareš prognanika smještenih u Drvaru. Sastanku su prisustvovali načelnik općine Vareš **Pavao Vidović**, predstavnik humanitarne organizacije CESVI **Fabio Amici** i **Lawrence Liu** iz UNHCR-a iz Zenice. Pozivu se nije odazvao donaćelnik općine Vareš **Samir Musa**.

Od 69 obitelji s dosadašnjeg popisa, CESVI je osigurao sredstva za opravku 40 stambenih jedinica. Dogovorena je i druga faza projekta, za koju općina treba dostaviti odgovarajuće podatke, što bi osiguralo oko 1,300.000 DEM za obnovu stambenog fonda i infrastrukture.

S GODIŠNJE SKUPŠTINE HKD "NAPREDAK"

U Kamernome teatru u Sarajevu 11. ožujka održana je Šesta godišnja skupština Hrvatskoga kulturnog društva "Napredak". Vidjelo se da Varešu pripada posebno mjesto među 63 Napretkove podružnice u zemlji i svijetu jer je u izvješću rečeno da je, iako u teškim uvjetima, u našoj podružnici postignuto iznimno mnogo, a Središnjoj je upravi sugerirano da podupre Vareš kako bi se ubuduće radilo još više. Slično je u svome istupu podružnice Napretka u Varešu **Mladenko Marijanović**, naglašavajući zaslugu predsjednika **fra Mate Topića** čiji put svakako valja slijediti.

Predsjednik Društva **prof. dr. Franjo Topić** u svome je obraćanju naveo da je u protekloj godini dana "Napredak" organizi-

rao ukupno 345 raznih manifestacija, gotovo svaki dan po jednu. Izrazio je ponos zbog svega učinjenog i to bez adekvatne materijalne potpore.

Prof. Topić kritički se osvrnuo na, kako je rekao, lutanje hrvatske politike u BiH, tražeći da se izdefiniira nacionalna i kulturna strategija Hrvata u BiH. Na kraju se vrlo konstruktivno diskutiralo o viziji Napretka u narednih pet godina. Redovna izborna skupština održat će se koncem godine.

STRANI DIPLOMATI POSJETILI VAREŠ

Dok se gradom širila dezinformacija o dolasku američke državne tajnice **Madelaine Albright**, uz veliku pompu i još veće mjere osiguranja u posjet općini Vareš dana 14. ožujka stigao je američki veleposlanik u BiH **Thomas Miller**, te veleposlanici iz Norveške, Saudijske Arabije i još nekih zemalja.

Visoki su diplomati stigli helikopterima na nogometni stadion u Vareš Majdanu i zatim se u dugačkoj koloni vozila uputili k Stupnome dolu, gdje je upriličen susret s lokalnim dužnosnicima. Koliko se moglo doznati u općoj gužvi i velikom blatu, ovaj je posjet bio u funkciji promocije povratka ljudi na njihova ognjišta, te, prema izjavi gosp. Millera, da se na terenu stvori slika o realizaciji obnove i učinima dosad uložених sredstava.

Uz predstavnike SFOR-a, IPTF-a, OHR-a i OEES-a na okupu se našao i jedan broj humanitarnih organizacija i implementatora koji djeluju na području općine, a pozdravili su ih općinski načelnik i donaćelnik **Pavao Vidović** i **Samir Musa** naglašavajući da je općina Vareš posljednjih godina bila zapostavljena i da u narednom periodu mora imati veću međunarodnu pomoć i podršku.

Priredio: **B. Andrić**

Ovdje tlo nikad ne miruje

ČIJA ZEMLJA MOJIM ŠOROM KLIZI?

Ako se tako može reći, nesvršeni površinski kop rudnika "Smreka" u području Kote, nemila je naša ostavština o kojoj se bez daljnega mora povesti računa. Naš istraživač, naravno, nije i geolog, no nalazi njegova foto-objektiva dovoljno govore i sami za sebe. Saznajte i što je u obilasku potencijalnih klizišta zabilježila posebna općinska komisija, te što je, pored nedavnoga tragičnog iskustva na vlastitom terenu, s reakcijom županijske vlade iz Zenice.

U trenutku kad se projekt rudnika "Smreka", kao nalazište željezne rude procijenjeno na stotinu godina sigurne eksploatacije, našao ipak na koljenima, na obroncima Kote sve je, moglo bi se reći, ostavljeno u pola posla. Planeri su zamišljali da će se jednoga dana duboko iz "Smreke" vidjeti vareška crkva, međutim brdo koje je između i koje je nakaradno načeto nije nestalo, nego je od njega nastala prijetinja i dugoročan problem. Čija je neodgovornost bila ostaviti takvo stanje sad je kasno utvrđivati, no mora se ukratko kazati da se Kombinat u Zenici vareška ruda prestala svidati u zaista nezgodan čas. A prestankom rada rudnika, jednostavno je završeno i s praćenjem pomjeranja tla.

S rovitoga ruba rudokopa, gdje je naboranost zemljišta najizraženija, na nogama se, nešto dužim, provjereno može za pet minuta spustiti do dna Boračke ulice i premda nije svrha ovoga zapisa potaknuti bilo kakvo paničarenje, ipak se ne može sve završiti ni na konstataciji

da se gore nalaze, kako neki kažu, samo stare pukotine. Točno je to, a jesu li posve bezazlene to najbolje znaju ljudi u neposrednoj blizini koji na svojoj fasadi "osjećaju" i vide posljedice činjenice da tlo pod njihovim nogama ne miruje.

Tim povodom, po nalogu općinskoga načelnika **Pavla Vidovića**, četveročlana je komisija na čelu s diplomiranim inženjerom geologije **Vinkom Franjkovićem** sredinom veljače obišla područje nesigurnosti, gdje u 11 objekata živi 17 obitelji s 39 članova. Iz izjava tih ljudi komisija doznaje da su se aktivnosti tla intenzivirale posljednjih godina i u svome izvješću navodi da su evidentne površinske vode čija regulacija nije izvršena, a jasno je da one pospješuju potencijalnu opasnost. Analiza stanja okončana je prijedlogom preventivnih mjera, ali i konstatacijom da kontakt s aktualnom upravom d.j.o.

Rudnika željezne rude Vareš nije dao rezultata jer ne postoji kod njih zanimanje za ovaj problem. Makar i nema nikakva popratnog

papira, na, čini se, jednako nesigurnom političkom terenu, netko se mora primiti toga problema jer ga zaista imamo i, kad i ne bi htjelo, novo će ga općinsko poglavarstvo "zadužiti" skupa sa svojim mandatom. Golema masa zemlje zbog prijetećih nabora ostaje kao mora isluženim vareškim rudarima koji se, kao i sam rub rudokopa, niti u poslu, niti u mirovini, "osipaju" izgubljeni negdje između stručnjaka iz onog sistema, koji su iz "rupe" otklizali na vrijeme, i moderne zeničke politike, koja se u biti prema Varešu nikada nije promijenila. Načelnik ističe da je resorno ministarstvo u Županiji upoznato sa stanjem, ali, evo se, u prvih mjesec dana, nitko otud nije pojavio. Kamo sreće, kao što u prolazu reče **Jusuf Gondžo**, svečano odjeven i dosta

Dokad će zidovi izdržati?

upućen čovjek s kritično napuklom kućom, da se u to brdo nikad nije *darnulo*. Pravi stručnjaci na to su u startu upozoravali.

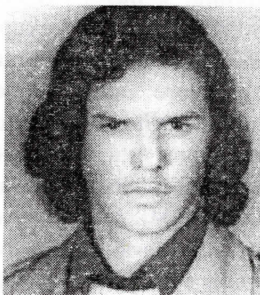
Sad ostaju samo pravni. Ljudima pomagati u odšteti, međutim prije ih treba zaštititi.

M. Marijanović

OBLJETNICE

ENIGMATSKI JUBILEJ ČEDOMIRA JELIĆA

Prestizhni enigmatski tjednik "Kviskoteke" iz Zagreba, natiračniji list tog profila u Hrvatskoj, u svom broju od 3. ožujka ove godine (god. VII, br. 281) na elitnom mjestu (stranice 4-5) obilježava 25. obljetnicu enigmatskog rada našeg urednika **Čedomira Jelića**. Uz prigodne enigmatske radove (rebusi, križaljka, indirekti) kojima se obilježava 25 godina rada i 1000 enigmatskih bisera, kako to kaže glavni urednik "Kviskoteke" **Robert Pauletić**, tu je s Jelićevom fotografijom i životopisom u kome

Čedomir Jelić na početku enigmatske karijere

se neizbježno spominju i Pržići i Vareš i naš "Bobovac", i prigodni tekst koji Čedomira Jelića obasipa sve samim komplimentima.

Srebrna obljetnica prvaka Hrvatske; enigmatski div iz Pržića; vodeći meštar malih zagonetaka; kobra iz Pržića... samo su neki epiteti poredani uz ime našega urednika za koga glavni urednik "Kviskoteke" kaže da je kao nitko od hrvatskih enigmatskih prvotigaša tako kompletan majstor *gimnastike uma*.

Inače, svoj prvi enigmatski rad, križaljku, Jelić je objavio u zagrebačkoj "Areni" br. 739 od 21. veljače 1975. godine.

Osim što izražavamo ponos da je takav vrstan enigmat ujedno i enigmat u našem listu, pridružujemo se čestitkama onih koji bolje od nas prepoznaju naše vrijednosti.

Ž. Ivanković

IZMEĐU VAREŠA I PULE

IGRA SNJEŽNIH PAHULJICA

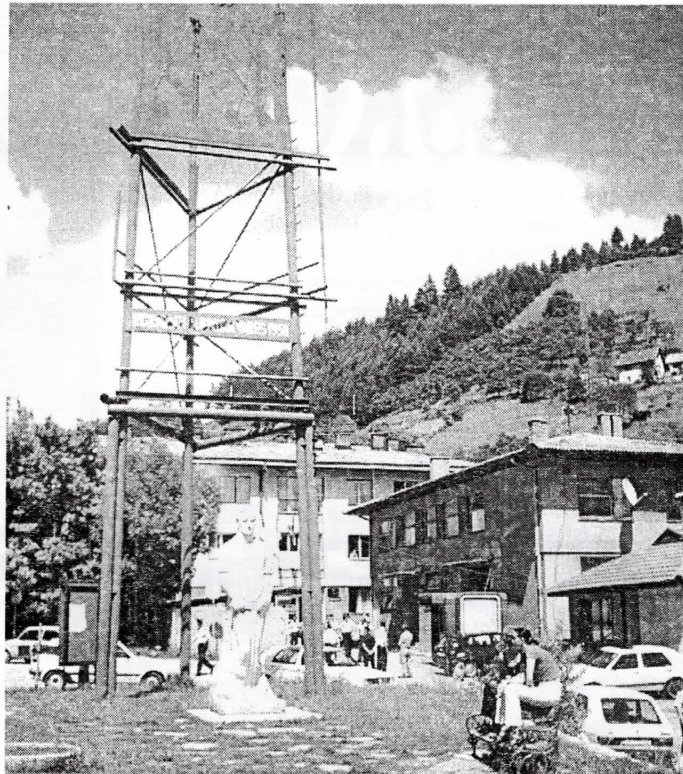
Gotovo svake zime idem kod bake na zimovanje. Ove godine sam se jako dobro provela. Moje tajno skrovište je bakino potkrovlje i odatle promatram snježne pahuljice kako se igraju. Baka živi u Varešu, a to je mali gradić u srednjoj Bosni, manji od Pule. Blizu Vareša je planina Zvijezda i brdo Perun.

Jedne predivne, tajanstvene večeri odlučila sam otići u potkrovlje i promatrati pahuljice. Pogledala sam kroz prozor i vidjela ih kako prolaze kroz mjesečevu svjetlost. Vidjela sam različitih pahuljica. Padale su, lelujaše, kao male balerine. Svaka je bila prekrasna. Bilo je onih malo raskošnijih, koje su me podsjećale na starije dame u krinolinama. Bilo je i onih manjih kojima sam se isto divila.

Ja sam se zadivilo smješkala i zamišljala da su sve one moje najbolje prijateljice, da će me dolaziti svake godine pozdraviti i pokazati novu koreografiju. Osjećala sam se kao da sam i ja među njima, te da plešem i spavam pod bjelinom kao u snježnoj bajci. Bajci u kojoj ne postoje zlobe i zla, nego samo mir i ljubav jednih prema drugima. Osjećala sam se tako sretno i sigurno. U sobi je bilo toplo i mirisale su bakine krofne.

učenica **Maja Martinović**, Pula

U siječnjaškom izdanju našega lista na ovoj je stranici bilo govora o tome kako će na predstojećim lokalnim izborima u travnju u Varešu sudjelovati sedam političkih stranaka, no sad je izvjesno da će gotovo još toliko njih, koje zasad niti su parlamentarne niti imaju svoje filijale u Varešu, također pokušati ugrabiti jedan dio kolača koji se zove vlast. Uz sve te kandidacijske liste, od kojih neke neće i nemaju otkud ponuditi puni broj kandidata, natjecat će se i jedan nezavisni kandidat, točnije kandidatkinja. Pošto će birači unutar liste one stranke za koju se opredijele birati i najbolje njezine kandidate, teoretski je moguće da recimo svi nositelji lista (kao nominalno najjači aduti) uđu u Općinsko vijeće. Tada bi svaka od političkih stranaka imala po jednoga zastupnika, a time bi bile popunjene točno dvije trećine toga tijela. Znajući nas, odmah bi se zametnula borba za 14 vrsta interesa ili bi se svi borili za svoje

Vareš – radničke uspomene

ZA VLASTITI INTERES

Nema segmenta za koji bi se moglo reći da ga ne treba spašavati. Bila bi možda i normalna nebriga za nas "druge", da je postoslobodilački ambijent stvorio prosperitet bar jednoj, čitaj jednoj, nacionalnoj zajednici, ali nije. Za opću degradiranost krivaca ima posvud; i u vodi, i u zraku, u Beogradu, u Zagrebu, pa među Eskimima i gremelinima... Samo ne u Varešu, Zenici ili Sarajevu.

No, da se i ne gleda unatrag, što ćemo za sutra? S politikom tipa "ne daj šanse drugome i ne daj mu nikada za pravo", sve će otići niz Stavnju. Dok se ne postigne ravnopravnost svih u upravljanju i odlučivanju, ne može se ni reći da su svi jednako krivi, niti jednako zaslužni za nezavidnost vlastitoga položaja.

I kad o spašavanju bi riječi, nudi se jedna (zar opet jedina?) spasonosna opcija. Pošto su se narodi zasitili neimaštine lakše ih je pridobiti pričom građanskog tipa. Uvijek u

ŠTO JE ZA NAS POBJEDA?

rodno (ili zastupničko) mjesto, samo na 14 različitih načina. Nemoć je imati 14 najboljih programa, iako tako ispada dok svi nude svoj i ne daju ga poistovjetiti niti dovesti u vezu s kojim drugim.

VLADA SPASA

Ono što je sigurno, ovako gusto predizborno kolo jest zapravo jedan od načina da Vareš nastavi tradiciju nekih u najmanju ruku čudnovatih rekorda. Ako se uzme demokratski analizirati ovu pojavu, prigovora nema, ali se o svrsishodnosti svakako može raspravljati. Jer ako bi

se nastavila politička rapsodija kakvu bilježimo s postojećih sedam parlamentarnih stranaka, i dalje bismo umjesto partnera na vlasti imali zapravo vladajuće oponente, a zatim i nekoliko nevladajućih. Pojednostavljeno kazano, gotovo se i ne razlikuje pozicija i opozicija, već postoji jedan zbroj stranaka unutar vareškoga općinskog parlamenta. Ponešto se dobiva na zapletu i kad se nevladajućim političkim subjektima pridodaju nevladine organizacije, koje i pojedinačno, a i organizirano, tragaju za svojom ulogom i utjecajem na političkoj sceni.

Ponekad se učini da nas okružuje mnoštvo dobrih politika, jer su deklarativno zaista takve, a, opet, nijedna od njih nas nije izvela na pravi put. To se i ne može dogoditi sve dok se neformalno ne stvori nešto poput pokreta za spas Vareša. Poodavno smo dosegli onu točku kada se u nekome kolabirajućem društvu osniva vlada nacionalnog spasa. Zbog naše retorike u kojoj se nacionalno izjednačava s jednonacionalnim, bolje je kazati narodskog spasa. A u taj pokret će se

valjda konačno i spontano svrstati svi oni koji za ovaj grad mogu učiniti nešto dobro. Posljednje godine bilježe trend ljudi koji misle da sebi misle dobro i onda kad svome gradu čine zlo, koje, eto, čine zbog "onih drugih". Zato i jesu, uzmimo za primjer, u našim zgradama dizala zakočena, a i *nedjeljiva*, jer moraju pješke uz stepenice i jedni i drugi. Dizala nažalost nisu baš *cjelovita*, nego razbijena i onaj tko hoće može se sada na više katove u slobodi i nezavisan od drugih penjati uz čelično užice, kad već neće s pomoću njega. No, bilo je pojava jesenas da se lift improvizira i s pomoću kante i užeta vuku drva na balkon. To je dobro jer će se brže doći do zaključka da su stubišna dizala korisna i potrebna stvar, samo da se dotle ne otkaći kanta i udari po glavi nekog stanovnika koji ipak misli da mu se to ne može dogoditi jer je postao urbaniziran. Dakle, i ova digresija upozorava da imamo sve odreda moderne i europski orijentirane stranke čiji pak sami članovi o Europi razmišljaju eto na takav način. Varešu nedvojbeno treba spasa.

nas jedan valja, a svi drugi ne valja ju. Ne smije se ta isključivost tolerirati ni jednoj građanskoj opciji.

Rješenje za Vareš, ako se bolje razmisli, i nije toliko ideološke naravi. Problem je u ljudima koji te ideologije nose i koji se, zbog svojih sitnih, ne ustručavaju zapostaviti ni nacionalne, a, bogme, ni građanske interese. Evo primjera: kako se za povrat imovine može založiti netko tko je u stanu drugoga građanina, bez obzira koje nacionalnosti taj građanin bio? Pokazalo se s vremenom da većina nositelja naših politika dosad nije bila na visini povijesne odgovornosti. No, bliži se dan kad će sva odgovornost biti na biračima, a Vareš nije, još uvijek, ostao bez ljudi koji bi ga htjeli i umjeli povesti naprijed. Možemo mi i dalje ići nazad jer neki misle da uopće ne treba tražiti spasa. Za neke je ovo dobro i normalno. Neki su se za ovo, kako kažu, i borili. Ipak, imamo četrnaest nekakvih vizija. I nije važno tko će pobijediti, ako ne pobijede oni ljudi koji su za Vareš.

Neven S. ■

KVALITETA KOJA SE ČUJE !

JEZIK VAREŠKOG KRAJA - IV

Piše: **Željko IVANKOVIĆ**

Posebnu pozornost u govoru vareškoga kraja imaju frazeologizmi: Ti se objesi ili Ti ko da u zemlju propade znači dugo te nema, dugo te čekamo. Što si se uzviperio?, znači što tako plašljivo pogledaš? Na to on činji, ovdje znači na to on reče. Smrt mi ga vidjet, Smrt mi je to uradit, znači mrsko mi je, teško mi je. Što bi se umivala u mačiem mlieku znači što bi se pričinjavala boljom nego što jesam. Popila sam zabijeljenu kavu, pokušala zabijeljenu čorbu znači kavu ili čorbu mlijekom zabijeljenu, tj. bijelu kavu, bijelu čorbu.

Ko Janja u Sutjesci – kaže se kad se nekome dogodi velika nepravilika; Što se žbuniš ko borovički sapun – kaže se kad se netko razljuti; Izgledaš ko šeh iz Stupnog Dola – kaže se ako se netko obukao tako da mu odjeća ne stoji; Ladna mi soba ko zindan – da hladnije ne može biti; Ni od mene panj, ni od tebe klada – kad ni od koga ne može biti dobra, koristi; Uredilo se ko rodino keške – kaže se u šali kad se lijepo ili iznimno ružno priredi kruh ili jelo; Volim biti sjeme od rogača, neg ljubiti garava kovača – tako kaže djevojka koja bi se pogospodila, a ne bi se udavala za kovača; Ako je kao, Bog ga je dao. Ako je blato, ništa zato – kaže se na Vrhovini; Kad se ono nešto poserepi – kad sreća okrene leđa, kad sve krene na zlo; Jedna pamet ništa ljeti, ništa zimi – kaže se kad se tko dosjeti reći dobar savjet ili zgodnu riječ.

Druge su vrsti, ali su frazeologizmi i ovakve uzrečice: Dušo si medena – Dragoviću moj; Brte si moj dragosni – Dragi moj brate; To je dugo – To je mnogo; Ja brojim da je iz tu ruku – Ja mislim da je tako; Tak ja njoj reko, dok ona činji meni – Tako ja njoj rekao, a ona meni kaže; Lijep ko i ne znam šta – Neprisporodivo lijep; To sam učinjela za živi i za uživi čas – Učinila sam to vrlo brzo, za čas.

Specifičnosti tog govora su i ovakve sintaksičke konstrukcije: Parok govori ispred naroda – Župnik govori u ime naroda; Kućeš pria reda? – Kud ćeš prvo?

Govor o sintaksi nemoguće je a

Očevija je znana i po jezičnim specifičnostima

da se ne spomene pripovjedni infinitiv i imperativ koji dolaze umjesto prezenta. To spominje i **Pavešićev** tekst koji, doduše, jest znatno kasniji i k tomu samo za govor Očevije i Vijake. "Tko ima buha, isušit cviet od sitnog bielog mergiča (tratinčice), satrt ga, pa posipat, tko ima kada." Ili "Za glavobolje: kave, mavi-čageta i oguljine od bielog luka metnut na žerav, pa se natkađivat, dok možeš podnositi." Ili "Kad ja to vidjo, ja ti bježi, bježi, pa onda potegni za ono uže, dok ne uteko."

Nije nezanimljivo vidjeti ni leksik: mavi-čage je modri papir, oguljina i žerav ili mergič, koji je **Žuljić** objasnio teško ćemo naći u drugim rječnicima. Vratimo se **Pavešiću** koji kaže da se za pripovijedanje događaja koji su se zbili jedan za

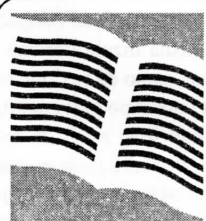
drugim upotrebljava imperativ: dva seksera zaradi pa kupi dvije oke mliiva. Još jučer bi naš čovjek u Varešu reci ovakvu rečenicu: Ja ti s posla požuri kući, pa za vidjela uradi štogod i na njivi. **Pavešić** spominje i primjer: ja bi dođi majstoru gdje ovaj oblik čine enklitički aorist glagola biti i imperativ potrebnog glagola.

Vareški je oblik i izricanje futura II. s veznikom da kad se izriče radnja koja se nije smjela dogoditi a dogodila se krivnjom subjekta, pa on sad trpi posljedice, a onaj koji govori nimalo ga ne žali, ili se čak naslađuje: eto ti, da budeš prolio!

I vareški genitiv je sintaksički zanimljiv. Ne kaže se uobičajeno: kupi nam nešto za put, za ručak, za večeru, nego za puta, za ručka, za večere. Isto je i uz negativne gla-

gole kad objekt dolazi u genitivu: nemoj cipela oblačit, ti meni ne vrati onije novina, nije ni potrebe tereta radit. Takav je i genitiv vremena koji odgovara na pitanje kada i koliko dugo: staroga vaktu slabije se živjelo. Tako je i s genitivom koji uz prijedlog za izriče namjenu: to je za svinja, donesi za meće, čaj dobar za kašlja, za veša donosim vodu, češljam vunu za čarapa.

Mijo Žuljić uz svoj rad donosi i priču "Dobro se djelo vraća za cijelo" i pjesmu "Ostala vjerna dragome" koje kao narodne umotvorine zapisane u vareškom kraju najbolje oslikavaju vareški govor i jezik. K tomu je tu i deset stranica rječnika. Zavrijedilo bi to sve zajedno objaviti kao knjižicu.

**KNJIŽARA
TERZIĆ**
VAREŠ, Đ. Đakovića 4

- ◆ školski pribor
- ◆ blokovska roba
- ◆ uredski materijal
- ◆ darovni program

VI. Snježana Tomić, tel.: 848-169

cvjetni aranžmani • ikebane
buketi • vijenci • suze

POGREBNA OPREMA I USLUGE:

- kovčezi i križevi
- prijevoz 0,5 KM/km
- ukop i ekshumacije

VELIKA ULOGA MALE PRIVREDE (4)

Rudo Kristić

Kad neku od kućanskih potrepština u Varešu postane uzaludno tražiti, onda vrijedi pravilo: provjeri kod Perike u Ljepovićima. K ovome istočnom predgrađu nerijetko se zapute i kupci iz V. Majdana, a poradi čega je tako vidi se na prvi pogled kad vas kratka krivudava staza dovede pred vrata i do pulta opkoljena sva-

BAŠTA IZ MAŠTE

kakvim artiklima. Krupan i znano radišan čovjek, **Rudo Kristić**, svojski vodi računa o sitnicama, toliko čak da ih kupci ne stignu sve ni registrirati, ali svakako kupe nešto i od onoga što nisu namjeravali. Artikala je bezmalo tisuću vrsta, a nešto čega u asortimanu trenutačno nema po narudžbi se može dobiti za najkasnije dva dana. U toj, jednostavno rečeno, domaćinskoj radnji, ponuda je posebno prilagođena povratnicima, ali i kućnoj radinosti, čime je svakako pogodeno u aktualne potrebe najšireg sloja kupaca. No, na policama ima i kozmetike, tekstila, pa i nešto uredskog materijala.

Dalje ćemo se posvetiti "personalu". Samostalna trgovinska radnja "Bašta" zapravo je uspješno koncipiran obiteljski projekt, koji je nastao po povratku u Vareš i funkcionira s ulaganjima sina **Vitomira**, koji je inače u inozemstvu, i zalaganjem kćerke **Jadranke**, koja je formalno

i vlasnica. No, gazdinstvom ravna, dakako, otac Rudo pazeći na sve; od voznoga parka i stočnoga fonda, obnovljena kreditima, do najsitnijih zahatjeva kupaca, kada je u ulozi prodavca. Napola u šali Rudo izriče primjedbe kćerkinu umijeću za upravljačem, a onda ozbiljnije progovara i prigovara, kao i svi poduzetnici današnjeg vremena, poreznoj politici.

Gazda Rudo je vjerodostojan radnik. Vidi se to po rukama. Bavi se poslom i ne izmišlja se, što bi se reklo, a što je pozitivna, ali i općem trendu uglavnom obrnuta pojava. No, zato se njegovi kupci zaista mogu "izmišljati". Pomiješan s njima, bez novčanika, ali s bilježnicom, u nekoliko navrata nuđen pićem, čovjek se u to uvjeri dok čeka na red. Konačno, u narodu se za neke pojave kaže: svega ima u Božjoj bašti. Ima svašta i u Perikinoj.

M. Marijanović

IZ OŠ FRA FILIPA LASTRIĆA

Naši klinci u školic

Nakon simpozija o nastavnim planovima i programima, održanog 10. veljače 2000. u Sarajevu, izvjesniji su izgledi za povoljno rješenje statusa Osnovne škole "Fra Filip Lastrić" Vareš. Hoće li ministar obrazovanja Zeničko-dobojske županije i dalje ignorirati opravdane zahtjeve učenika naše škole i njihovih roditelja, ostaje da se vidi. Iz zaključaka spomenutog simpozija jasno proizilazi da je švicarski model nastavnog plana i programa, koji podrazumijeva paralelne planove i programe, ono rješenje koje nama odgovara, odnosno ono što smo mi sve vrijeme tražili od Ministarstva, a što je ono do sada ignoriralo.

Odmah po primitku rješenja Mi-

ODLUČNO U KOSTAC S PROBLEMIMA

nistarstva obrazovanja o brisanju naše škole iz Registra osnovnih škola, započela je opsežna aktivnost na pobijanju tog rješenja i vraćanju škole u školski sustav Županije. Najprije je Školski odbor uputio prigovor Ministarstvu obrazovanja, a ravnatelj škole svu potrebitu dokumentaciju koja se

inače Ministarstvu dostavlja na početku školske godine. No, na to nije bilo nikakve reakcije od strane Ministarstva. Prigovor je uz prosvjed na nepravednu i politikantsku odluku Ministarstva sadržavao zahtjev za vraćanje škole u sustav financiranja iz proračuna Županije kao osnivača, proračuna koji između ostalih pune i Hrvati Vareša, i zahtjev za uvrštavanje u Registar i verifikaciju nastavne godine. Našli smo se, naime, u apsurdnoj situaciji: imamo stručno zastupljenu gotovo svu nastavu, a ministrovom odlukom dovedeni smo u situaciju da nam se osporava verifikacija školske godine.

Do sada smo uputili desetine dopisa Ministarstvu, OHR-u, ombudsmanima i mnogim pojedin-

cima, autoritetima koji bi mogli utjecati na promjenu sporne odluke, ali rezultata još uvijek nema. U tim aktivnostima poseban su doprinos dali: općinski načelnik **Pavao Vidović**, predsjednik Školskog odbora **Miroslav Pejčinović**, predsjednik OO HDZ-a Vareš **Josip Malbašić**, a koji su opet posredovanjem autoriteta iz HDZ-a BiH ostvarili brojne kontakte sa čelnicima hrvatskog naroda u Federaciji i Bosni i Hercegovini u cilju prevladavanja ove situacije. U tom smislu održano je nekoliko sastanaka sa članom Predsjedništva BiH **Antom Jelavićem**, dopredsjednikom Federacije BiH **Ivom Andrićem Lužanskim**, s pomoćnim biskupom Vrhbosanske nadbiskupije **msgr. Perom Sudarom** (sastanak uz posredovanje vareškog župnika **fra Mate Topića**). Nekoliko je kontakata ostvareno s predstavnicima međunarodne zajednice, između ostalih s **Claudeom Ciefferom**, pomoćnikom Visokog predstavnika zaduženim za obrazovanje, s predstavnicima OEES-a i dr. Na planu financiranja, osiguranju plaća i drugih materijalnih troškova posebno su se zauzeli **Damir Ljubić**, savjetnik člana Predsjedništva BiH Ante Jelavića, **Davor Čordaš**, zamjenik

federalnog ministra socijalne politike i izbjeglica, te **Dragan Čović**, dopredsjednik Vlade FBiH. Zahvaljujući njihovom angažmanu djelatnicima škole su, doduše neredovito, dijeljene plaće, a u izgledu je i cjelovito rješenje problema.

Doprinos u ovim aktivnostima dali su i federalni i županijski ministri, **Šimun Musa** i **Zvonko Lukačević**, mada smatramo da je on mogao biti i daleko veći s obzirom na njihove funkcije.

U narednom periodu predstoji nam veliki posao na ostvarenju našeg cilja. Kraj školske godine je blizu, a ovaj posao moramo završiti prije njega. To će nam biti moguće samo još predanijim angažmanom svih prije spomenutih čimbenika, a posebno uključenjem u njegovo rješavanje i svih drugih subjekata kojima bi ovo trebao biti zajednički cilj, jer od njega zavisi opstanak Hrvata na području općine Vareš. Stoga pozivamo sve one koji na bilo koji način mogu pridonijeti ostvarenju zacrtanog cilja da se uključe u ovu akciju, jer smo to dužni našoj mladeži, sadašnjoj i budućim generacijama. U tome ćemo uspjeti jedino ako budemo jedinstveni.

Josip JUROŠ

TRI VIĐENJA PROVIĐENJA

Hrvati u Varešu imaju tri svoje nacionalne stranke koje će samostalno nastupiti na lokalnim izborima. S nositeljima njihovih kandidacijskih lista "Bobovac" je potražio odgovore na nekoliko pitanja. Prije svega o njihovu međusobnom rivalstvu; čega tu ima više – pluralizma ili posesivnosti? Pročitajte zatim što imaju kazati na "građansko" promišljanje da nijedna nacionalna stranka nije dobra, te na što su ove stranke stavile akcent u svojim programima. Posljednje i zacijelo najteže pitanje je: kako to planiraju realizirati?

Tri glavna konkurenta koja vam predstavljamo personifikacija su triju politika različitog karaktera do čijeg unificiranja ni u malome vareškom svijetu nije došlo. Uz drukčije pristupe, stranke imaju i različitu povijest. Posljedica je to dijelom i ratnoga stradavanja koje je razdvojilo vareške Hrvate na tada dvije političke grupacije, a cijepanjem unutar njih kasnije se stvorila i treća politička opcija.

Sve su one tu i sada pred nama, pa na volju vam, birači.

S VAMA ZA BOLJE SUTRA

HDZ
HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA

Josip Malbašić, rođen u Varešu 1956. godine, po zanimanju službenik, predsjednik Općinskoga odbora i nositelj liste HDZ BiH u Varešu.

Sve donedavno rivalstvo među hrvatskim političkim strankama gotovo da nije niti postojalo. Umjesto njega postojao je visok stupanj tolerancije i spremnosti za koordinirane istupe i akcije, koji se najviše očitovao u situacijama kada su bila ugrožena ustavna prava hrvatskog naroda u općini Vareš i Zeničko-dobojskoj županiji. Oskora je primjetan jedan otklon od zajedničkih akcija koji je, po meni, prije svega rezultat sve otvorenijih pritisaka međunarodne zajednice i stavova centrala NHI-ja i HSS-a koje, udvoričkim ponašanjem i distanciranjem od akcija koje pozivaju na zaštitu hrvatskog nacionalnog bića u BiH, žele sebi namaknuti status podobnih u očima onih koji ovog trena, po njihovu mišljenju, određuju političku sudbinu BiH i Hrvata u njoj. Bojim se da sve ovo pobrojeno, "rivalstvo" u buduće odnose među političkim strankama s hrvatskim predznakom u Varešu pretvara u konstantu, s tendencijom da bude prevladavajuća karakteristika tih odnosa.

Teza po kojoj nacionalna stranka ne može biti dobra, po meni je sasvim pogrešna i predstavlja novi pokušaj jednodimenzioniranja političkog bića na ovim prostorima tj. njegovo reduciranje na socijalnu odrednicu. Svjesnim zanemarivanjem, pa čak i anatemiziranjem nacionalne odrednice ne doprinosi se rješavanju problema u kojima se društvo u BiH danas nalazi. Optuživati samo nacionalne stranke, a pitanje je ima li uopće onih koje to nisu, da nisu dobre, te na taj način indirektno im imputirati krivicu za sve loše što je društvo proživjelo u proteklih 10 godina slič mi na Pilatovo pranje ruku i bacanje predizborne prašine u oči potencijalnim biračima. Moram nas sve podsjetiti da su ove poteškoće koje proživljavamo svi mi u BiH u najvećoj mjeri posljedica slične politike vođene od 1945. do 1990. godine, kada su komunisti smatrali da će, simbolički kazano, zatvaranjem nacionalnog duha u bocu riješiti nacionalno pitanje. Duh je u bocu bio miran 45 godina, ali mu je ona vremenom postala pretijesna i pukla je, a nacionalni duh se pretvorio u nacionalizam i šovinizam, žureći da nadoknadi godine zatvora. Posljedice su nam poznate. Zbog toga smatram da je rješenje u stvaranju takvih uvjeta koji će omogućiti ravnopravno ispoljavanje i nacionalne i socijalne odrednice svakog političkog bića, tj. smatram nužnim postojanje takvih "građanskih" političkih stranaka koje će kroz svoje programe to omogućiti i tako realizirati pluralno društvo. Svako drugo rješenje, a to smo već vidjeli i doživjeli, predstavljalo bi neku vrstu totalitarizma i bilo korak unatrag.

Pored dosadašnjih zalaganja na povratku i poboljšanju socijalnog statusa stanovništva, akcent u izbornom programu HDZ-a je na "promjenama", ali tako što će HDZ nastojati da bude jedan od generatora tih promjena, a ne, kako bi željeli predstavnici međunarodne zajednice, da mi samo prihvatimo promjene koje nam oni oktroiraju. Jedna od promjena je i to što će u našem programu doći do uravnoteženja između nacionalne i socijalne odrednice programa, jer je po ocjeni stranačkog vodstva uspješno završen program nacionalnog osvješćivanja, na što je utrošeno proteklih 10 godina stranačkog djelovanja. Druga vrsta promjena na kojima će se inzistirati i za koje ćemo se zalagati jesu promjene političkog sustava u smislu njegove daljnje dogradnje na način da i na razini Federacije BiH osigura punu jednakopravnost i konstitutivnost hrvatskog naroda, te ukoliko se to ne osigura, tražiti kantonizaciju cijele BiH i prenošenje ovlasti s Federacije BiH na državnu razinu.

Sve ovo ćemo uspjeti realizirati u onoj mjeri u kojoj nas birači prepoznaju kao one koji se zalažu za njihove interese i u kojoj odluče da nam ponovno poklone svoje povjerenje. "S VAMA ZA BOLJE SUTRA". Živjeli.

GLAS ZA HSS, GLAS ZA BOLJE SUTRA

HRVATSKA SELJAČKA STRANKA BOSNE I HERCEGOVINE

Mario Mirčić, rođen 1964. godine u Varešu, diplomirani inženjer strojarstva, predsjednik Općinske organizacije i nositelj liste HSS-a BiH u Varešu.

S obzirom da u Varešu postoje tri hrvatske političke stranke, postoji i rivalstvo, koje je u suštini političkog djelovanja. Ono je izraženo kroz programske ciljeve i način realizacije tih ciljeva. Rivalitet je i potreban iz razloga što jedan politički program ne zadovoljava interese vareških Hrvata, a što je vidljivo iz proteklog perioda.

Reći unaprijed da nijedna nacionalna stranka nije dobra, bez raščlambe političkih programa i ciljeva tih stranaka, je neutemeljena teza jer su i građanske opcije na prostoru BiH u većini slučajeva još uvijek građanske samo na papiru. Međutim svakako treba težiti da u što skorijoj budućnosti dođe do uspostave stvarnoga građanskog društva u kome će biti moguće ostvariti sva ljudska, nacionalna i vjerska prava, te će time prestati potreba za postojanjem nacionalnih stranaka.

Općinska organizacija HSS-a Vareš je u svom izbornom programu stavila poseban akcent na povrat stanova i zapošljavanje Hrvata koji su se već vratili, a čime će se steći uvjeti za povratak naših ljudi kojima su ova dva problema glavna smetnja, te na proces privatizacije koji je u tijeku i kroz koji se moraju zaštititi interesi Hrvata učešćem u otkupu poduzeća upisom dionica certifikatima.

Svi programski ciljevi se moraju realizirati kroz institucije izvršne vlasti u okviru postojećih zakona (Zakon o povratu stanova, Zakon o radu i sl.), a da bismo došli u poziciju da ostvarimo programske ciljeve očekujemo potporu i glasove naših članova i simpatizera na predstojećim općinskim izborima. "GLAS ZA HSS, GLAS ZA BOLJE SUTRA".

KORAK ISPRED S NOVIM LJUDIMA I NOVOM HRVATSKOM INICIJATIVOM

NOVA HRVATSKA INICIJATIVA

Ivan Andrić – Janjušić, rođen u Varešu 1950. godine, diplomirani inženjer šumarstva, nositelj liste NHI-ja u Varešu.

Predstojeći izbori, kao i demokratske promjene u susjednoj nam Hrvatskoj vjerojatno će utjecati da dođe do promjena i na tom planu.

Pojava nacionalnih stranaka u BiH pod geslom zaštite nacionalnih interesa i ravnopravnosti naroda izrodila se u mnogo slučajeva tokom rata u nacionalističku politiku. Tu prvenstveno mislim na sve tri vodeće političke stranke koje su imale gotovo jedini utjecaj na sva zbivanja proteklih godina.

Ratna stradanja umnogome su pridonijela radikalnom stavu stranaka s nacionalnim predznakom u svim sferama života. Došlo je i do kršenja osnovnih ljudskih prava: protjerivanja s vlastitog ognjišta, oduzimanja i pljačke imovine, otpuštanja s posla u toku rata, a sada sprečavanja u povratku na posao, u stan itd. To su upravo nacionalne stranke provodile ondje gdje su obnašale vlast i to je dovelo do mišljenja međunarodne zajednice, a i stranaka koje se smatraju građanskim, da nijedna nacionalna stranka nije dobra. Moje je mišljenje da svaku stranku čine ljudi, članovi stranke i nositelji njezine politike. Politika stranke ovisi u prvom redu o čelnicima stranke imajući u vidu njihove moralne osobine, demokratsko opredjeljenje, stručnost, savjesnost, poštenje te korektan i pravedan odnos prema svakom čovjeku bez obzira na vjeru i naciju i njegovo političko opredjeljenje. Prema tome, nije presudno to ima li ili nema neka stranka u svome nazivu nacionalni predznak, nego je bitno kakvu ona politiku može voditi i kako će zastupati narod koji predstavlja, ali i kako se odnosi prema drugim narodima i političkim strankama. Ako ona štiti prava svoga naroda i zalaže se za njegovu ravnopravnost, podrazumijeva se da neće štetiti interesima drugih nego ići na ruku svakome čovjeku ponaosob.

Nova hrvatska inicijativa u svome programu stavila je akcent na sljedeće stvari: zaštititi ljudska prava i dostojanstvo svakog čovjeka na području općine što je ugroženo kod većeg dijela stanovništva svih nacionalnosti; zalagati se za povrat kvalificiranih i stručnih kadrova na radna mjesta, koji će i sami svojim angažmanom već doprinijeti razvoju ekonomije i privrede; poticati i pomagati ideje i inicijative privatnih poduzetnika, te ubrzati administrativne postupke; s pomoću ugleda i utjecaja predsjednika **Krešimira Zupka** i njegove odanosti ovoj općini osigurati kreditna sredstva, više donatorskih ulaganja, te uz pripremljene programe i od Republike Hrvatske zatražiti transparentnu pomoć u obnovi i pokretanju gospodarstva.

Naprijed navedene programske ciljeve NHI planira ostvariti uz pomoć vlastitih stručnih kadrova koje okuplja, prije svega neopterećenih ratnom prošlošću, te kroz iskren dijalog s drugim strankama i dužnosnicima, bez obzira na ideološke razlike, koji budu spremni surađivati po bilo kom pitanju, a na dobrobit svih stanovnika naše općine. "KORAK ISPRED S NOVIM LJUDIMA I NOVOM HRVATSKOM INICIJATIVOM". ■

Po uspostavi višestranačja u BiH dominantnu ulogu, kako po osnovi članstva, tako i političkog utjecaja imala je Hrvatska demokratska zajednica. Ostale političke stranke s hrvatskim predznakom u ratnom, a i poratnom periodu imale su veoma mali ili nikakav utjecaj na politička zbivanja u BiH. To se posebno odnosi na odluke koje su se donosile u parlamentu. Imajući to u vidu smatram da dosad nije ni moglo biti značajnijeg rivalstva među hrvatskim strankama u cijeloj zemlji, pa tako i u Varešu.

Zvali smo ga Marko, mada mu ni ime ni prezime nisu sličili imenu kojim smo ga zvali. Otud to ime, nitko više nije znao, osim možda što je asocijalo na nekog davnašnjeg političara i policajca, što je i naš Marko nekoć bio. Ovo drugo, doduše, davno i samo nakratko. Mora se reći, ime Marko je i muzeveno, pa bi mu se i tu, s obzirom na Markovu markantnu muzevnost, moglo tražiti uporište. Uostalom, zašto više o imenu, kad ono za ovu priču uopće nije ni važno. Tek možda to – bio je jedini Marko u našem društvu.

Stariji od nas, ugledniji, mudriji i staloženiji, i nipošto posljednje – politički najiskusniji, bio je čovjek koji je u onom sistemu, tako smo govorili razlikujući tek minulo vrijeme od ovog koje nije ni moglo biti nikakav sistem, kao što rat i ne može biti neki sistem, dakle čovjek koji je prošao i sito i rešetito. Bio je sve što je mogao biti neki Hrvat iz nekog provincijskog hrvatskog mjesta u Bosni. Od općinskog političara i partijskog kadra od povjerenja do direktora velikih tvrtki i, kako rekosmo, šefa policije. Bio je skoro sve što se i može i mora biti kad se uđe u političku vrtešku.

Drugi ga je svjetski rat tek dotaknuo. Otuda valjda nije imao priliku biti na krivoj strani. Da se krivo ne zaključni, ni on ni njegovi nisu ni imali priliku birati pravu stranu. Jednostavno, život je tako htio. Nije imao oca. Umro mu u pravo vrijeme, znali smo se šaliti na njegov račun, na njegov u startu čist dosjeje. Doduše, ovakva bi šala išla tek nakon koje čašice kad bi poštovanje koje smo imali za njega malo ustuknulo pred opuštenošću.

On i sestra, odrana formirani u novoj državi, ponijeli su u život, uz dio neizbježne kolektivne krivnje, i potpunu osobnu nevinost. Za ovu drugu, govorio bi Marko, nikad ne budi siguran. Ali i to bi znao reći tek posljednjih godina kad je ono što smo zvali komunizam pogubio prave zube, a ono vještačkih što su mu ih stavili kao nadomjestak, služilo za simpatični smijehak nemoćnog djedice ili, a to su vidjeli tek rijetki, za smijeh zloradosti zbog onog što je tek imalo doći.

Doduše, ono što je imalo doći, i najposlije došlo, iznenadilo je sve nas, pa i Marka, starog iskusnog političkog analitičara, kakvim smo

PAKETI ZA MARKA

ga držali. Ne, nitko od nas nije mislio da će rat Bosnu mimoći. Ono što nas je sve iznenadilo, bila je krvava brutalnost rata na kraju stoljeća i k tomu još na tlu Europe. Ni danas ne znam zašto smo mislili da su te dvije činjenice bile argument protiv rata ili njegove brutalnosti.

Staro pitanje, koje smo toliko puta u životu postavljali, a Marko ga imao ugrađeno u temelje ideologije kojoj je odrana i odano pripadao, iznova je, ali sad tek istinski dramatično formulirao – što da se radi?

Kao da se išta moglo raditi? Kao da je od nas išta zavisilo? Postali

smo, i prije nego smo toga uopće bili svjesni, brojka u logoru bez hrane, vode, struje, grijanja. Zatočnici smrti, zamalo i bez nade. Pretvoreni u oči pune straha. Pune gladi. Poniženi u redovima za čekanje. Red za vodu, red za kruh, red za humanitarnu pomoć. Red za smrt ili ako si bolje sreće – red za bolnicu.

Na bijedu i poniženost podsjećalo nas je sve oko nas. Pa čak, ili možda to najviše, paketi koje su nam iz svijeta slali prijatelji, rodbina, oni koji su grad već napustili ili tek neznani dobrotvori u svom nastojanju da na ovom ili onom svijetu dotaknu pravdu. Našu je

poniženost još više naglašavala, putem radija, uživo prenošena drama ulazaka paketa u grad. Kažem drama, jer niti jedan konvoj paketa nije ušao u grad. Naime, oni su ulazili. Danima je jedan te isti konvoj ulazio, pa ulazio, pa ulazio u grad.

I kad bi najposlije ušao, najprije bi svoje uzeli oni iz prve vojske, pa oni iz druge, a onda i oni iz treće. Onda bi oni što dijele pakete, malo, za svoju rasonodu, prekopavali po paketima. I tek bi onda paket dobio sretnog dobitnika na listi izvješenoj na javnom mjestu u gradu. Tek je onda i dobitnik imao šansu dobiti paket.

A koji je tek užasan teret bio kilometrima, dakako pješice, nositi paket kući. Paket kao kugla svezana za nogu bjeguncu pred snajperskom vatrom ili zavjesom geleta iz netom eksplodirale granate. Kugla vezana za ionako slabu nogu i izmoreno tijelo koje ima pretrčavati raskrižja, brisane prostore, neslućene i neočekivane zasede.

Blago onome tko dobije paket. Blago onome tko ga ne dobije. Najviše blago onome tko dobije čitav paket i sam ostane čitav noseći ga kući.

U početku je paket bio mnogostruko iznenađenje, kao kinder-jaje. Prvo da je uopće došao u grad u koji prve godine rata nisu ni ptice došle. Da je prošao sve barikade na putu. Da si vidio svoje ime na listi sretnih dobitnika. Naime, bilo je to vrijeme kad ti se ime još jedino moglo naći na osmrtnici.

Drugo, iznenađenje da se netko nekoga uopće sjetio. Netko od prijatelja, od rodbine, od poznanika. Netko po kome znaš da nisi sam, da nisi nitko i ništa, da te ima, da nisi unaprijed otpisan.

Treće iznenađenje je čovjek sam sebi priređivao i ono je više stvar vlastitog talenta, nego maštovitosti pošiljaoca. Ono se sastoji u slasti istraživanja sadržine paketa i višednevnom uživanju u njoj. Nešto što nisam doživio od najranijeg djetinjstva kad bih našao paketić pod božićnom jelkom.

Poslije je paket postao stvar prestiža: tko je dobio više paketa! Nešto, kao ono davno u vojsci – tko je dobio više pisama!

To je tada značilo poznanost izvan logoraške nevidljive žice koja nas je dijelila od ostaloga svijeta, kao što su pisma u vojsci značila,

ne znam zašto, tko ima više djevojaka, tko je voljeniji, omiljeniji ili nešto slično.

Jedino Marko, i toga smo nekako istovremeno svi postali svjesni, niotkud i ni od koga nije dobio ni jedan paket. Kao vječni gubitnik u igrama na sreću. U početku smislili, tješeći ga, da je to samo nesretan splet okolnosti. U to smo bili uvjereni čak i onda kad je već svatko od nas dobio po nekoliko paketa. Istina, mislili smo i na zlobu onih o čijoj je volji ovisilo puštanje paketa u grad, pa su im jednom smetala muslimanska imena, drugi put imena komunjara, onda imena onih koji su pakete slali, prijevoznik paketa ili tko zna što sve.

Svakoga se ponetko sjetio. Brat, sestra, sin, kćer, prijatelj, poznanik, bivši susjed. Čak bezimena netko tko je htio biti velikodušan ili solidaran. Samo Marku paketa niotkud. Nit on i njegova Alma imaju djece, nit rodbine, a izgleda niti prijatelja ili poznanika. A sestra? Pa on bi još njoj trebao poslati paket. A toliki bivši znanci i prijatelji! Dobar broj ih je na drugoj strani i otamo mu šalju – granate. Jednu i u stan. Ili metke. Ali njih su Alma i Marko već prestali brojiti. Jednostavno su preselili u stražnju sobu i...

I nije mu što nema paketa, što nijedan nije dobio. Ne oskudijeva on. Imamo li mi, ima i on. I cigareta i kave, nađe se i pića i sira, i ponešto suhomesnatog. Bogue bude i mlijeka i jaja u prahu. Ali... Gunđa njegova Alma. Tolike si zaposlio, tolikima diplome sredio, tolike

u bolnice smjestio, pogurao oko stana, oko kredita za kuću, auto. Sad nikome ne valjaš, nikome ne trebaš.

– Ni tebi? – pitao bi nakon njezinih nabiranja, u početku praveći od toga vic, a poslije, poslije već pun gorčine. Gorčine, ne na one koji su ga zaboravili ili ga se nisu sjetili, nego gorčine na Almu. – Tebi bih, izgleda, valjao da sad počnem dobivati pakete! – bio je zajedljiv, braneći se, ali ga je svejedno počinjao iznutra grickati neki crv. – Malo si ih u životu dobila!

A onda bi na tren pomislio kako Alma ima pravo. Gdje su svi oni koje sam znao, da ne kažem oni koji su mene znali kad sam im trebao? Onda bi se brzo trznuo. Možda ljudi i pošalju, ali ne stigne svaki paket.

– Da, ali baš tvoj da uzmu – govorila bi Alma sve žučljivija. – Uvijek i samo tvoj!

– Tko nam je kriv – branio se Marko. – Neki nam uzmu oni moji, neki uzmu Srbi, a neki, bogme, i tvoji – gorko se šalio sa svojim statusom u kome se ni kriv ni dužan našao zajedno sa svojom Almom.

No, i pored sklonosti da svijet gleda s njegove vedrije strane, pa i sad u ratu, sumnja da je bivši, da nikoga nema i da nikome ne treba, nemilosrdno mu je tukla, kao bat, u mali mozak.

Hajde što ga zaobilaze njegovi, kako to naglašeno kaže Alma za one koji sad izgovaraju svoje nacionalno ime ili religijsku pripadnost jednako glasno kao što su ga nekad tajili, nego i oni koji se hvale

ljubavlju za bližnjega bez obzira na vjeru i uvjerenje.

On, s prošlošću kakvu ima i koju valjda jedini više ne taji, i sa ženom zbog koje ni on ni ona nikome više ne pripadaju, ne da više nemaju prošlost, nego ni sadašnjost. A budućnost? Hm! Čovjeku dođe da se na spomen te riječi u ratu slatko nasmije. Pa ipak, i o njoj se mora misliti, makar potajice i da te tko ne čuje. Kad je se sjeti, dođe mu da se patetično samosažalijeva ili da pljune na sliku koja mu se svako jutro pokaže u ogledalu, da opsuje sudbinu, da... A onda ga ophrva inat. Ponos različitosti koji preraste u strast dok stoji u redu za pomoć koju će i ponekom nepravovjernom ponetko dati od onih koji su za sebe uzeli pravo tumačenja humanosti, Kristove ljubavi ili kako se već imenuju sve te krupne riječi kojima se opravdava davanje milostinje.

Toliko poniženja za vrećicu makarona, pola litre ulja, dvije limenke ribe, ne bi priznao Almi. Ne bi dozvolio da to izađe iz njega. Vlastitu gorčinu sam će pojesti s nasladom da Almi njezini ne daju ni toliko. Ne daju joj ništa. Ali ni to ne bi rekao nikome. Najmanje njoj! Ona to naprosto ne vidi, ne može vidjeti, na način na koji inače ljudi ne vide ni svoje mane, ni tuđe vrline. Alma ne vidi ni kad joj netko od nas, ustvari Marku, donese kaništar vode ili polovne baterije za tranzistor. Ili ona misli da je to normalno. Sve što vidi je da Marko ne dobiva pakete. To što ih ni njoj nitko ne šalje i nije nešto neobično. Ali Marku? Ta, zar do jučer nisu u

njihov stan ulazile kace kajmaka, pletare šljivovice, pršuti, najbolji wiskeyi, za nju birani parfumi..?

Marko je na sve mogao pristati, ali da bude kriv i zbog onih s brda što nema u stanu mladi krumpir ili svežanj salate, to nije bio spreman prihvatiti. Još manje da Alma sve to i svaki dan sve drastičnije veže za njega. To mu naprosto nije išlo pod kapu.

Muku smo mu znali i za nju lijek tražili, mada je on, kao što je iznenada počeo, tako i iznenada prestao o tome govoriti. Pogotovu što je u društvu u kojemu svaka priča počinje o politici, a završava o neimaštini, sve već znano i po stotinu puta ispričano.

I onda je stvar u svoje ruke uzeo Ljupko. Tko bi se više sjećao povoda! Valjda je to bilo slučajno kao i toliko toga u ratu u kojem je slučaj sudbine bio jači od svih zakonitosti kojih smo se mogli sjetiti, a pogotovu ih vlastitom voljom upraviti.

Negdje u dubokom mraku skladišta i unatoč višekratnim radijskim porukama, našla se nekolicina neučerenih paketa. Pa da se ne pokvare... nešto se moralo smisliti. Ljupko koji je odnekud i iznenađujuće naprasno znao glavnog skladištara, uzeo je na sebe obvezu da se neki od njih prepakira i adresira na Markovo ime. I koliko god nam se ideja sviđala, nismo mogli a da u Ljupku i njegovu činu ne vidimo i neku prijevaru. Ne prijevaru Marka, nego onoga komu se uzima nešto njegovo da bi se dalo drugome.

– Ako ljudi nema mjesecima, ako ne dolaze po pakete ni nakon tko zna kojeg poziva – bio je Ljupko govorljiv i gorljiv u obrani svoje ideje – onda ili nisu više u Sarajevu ili nisu među živima. Pa zašto onda Marku ne bismo spasili brak?

Priznajem, ovo posljednje je bilo najjači argument, koliko god je bilo i pomalo zlobno. Znajući Ljupka, nama je sve to ličilo na podlu dosjetku.

– Ali... Marko će znati da je to neka naša smicalica, ako ga ne bude na spisku – potegli smo i posljednji od argumenata.

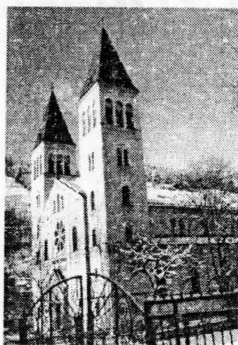
– Pa, bit će! – uzvratilo je Ljupko.

– A pošiljalac? – dosjetio se netko.

Da, na to treba paziti. Cijela stvar ima smisla samo zbog pošiljaoca. Paketi i postoje zbog pošiljalaca.

NAŠE KNJIGE

Željko Ivanković

PISCI FRANJEVCI
VAREŠKOG KRAJA

U izdanju Rimokatoličkog župnog ureda Vareš dosad su izašle dvije knjige. To su "Župna crkva u Varešu" fra Ignacija Gavrana (7 KM) i "Pisci franjevci vareškog kraja" Željka Ivankovića (5 KM).

Ukoliko još niste nabavili ove knjige, potražite ih u prostorijama Župnog ureda Vareš. Radi se o djelima koja bi svaki pravi Varešanin morao imati.

Fra Ignacija GAVRAN

ŽUPNA
CRKVA
U VAREŠU

Željko IVANKOVIĆ ■

Piše: Toni PETKOVIĆ

Kotlina je blistala u živopisnim bojama tople i ugodne jeseni. Poljski su radovi bili privedeni kraju. Žurili su tek oni rijetki koji zakasniše pripremiti ogrjev za dugu i hladnu varešku zimu. Ugodaj jesenskog smiraja upotpuni neobična karavana koja se zaustavi pred najvećim hanom u naselju. I premda su tu često pristizale karavane, ova izazva neviđenu radoznalost. Nisu je poput dotadašnjih činili brzi bosanski konjiči, nego deve, krupne i posve neobične životinje. Masa se mještana u tili čas okupi oko hana bojažljivo zagledajući ta neobična stvorenja. Odrasli su muškarci odmah pokušali dokučiti njihovu snagu u odnosu na svoje sićušne konje. Žene su pak poluglasno izgovarale "budi Bog s nama" i okretale glave od nečega što po njima nije dobro ni na putu sresti, a kamoli još i promatrati.

Vlasnih karavane, poduzetan i imućan čovjek, bijaše itekako odvažan čim se usudio začu u ne baš pristupačne krajeve. Koristio je i staroga domaćeg vodiča kojeg je dobro platio uzdajući se u njegove sposobnosti i iskustvo. I makar mu je ovaj tvrdio kako je odveć opasno u kasnu jesen začu sa devama u planinske krajeve, trgovac je ostao pri

KARAVANA

svome. Računao je da će brzo obaviti posao – kupiti robu i već za desetak dana biti daleko od zastrašujućih vrleti.

No, trgovac nije imao sreće. Roba koja je po ranijem dogovoru trebala biti iskovana još nije bila gotova. Stoga je valjalo čekati i požurivati kovače ili se uz velike gubitke vratiti bez robe. Trgovca zavara toпло vrijeme te odluči ostati. Čekanje se otegne, a vrijeme je, začudo, svakim danom bivalo sve ljepše i umilnije. Trgovac se stoga opusti računajući da će čekanje namiriti dobrom cijenom kad robu dopremi do odredišta.

Roba napokon bi gotova te počeo užurbane pripreme za daleki put. Preostalo je još samo da se rano izjutra natovari roba i – put pod noge.

Ali te noći nenadano zapuha topao južni vjetar čija je jačina ras-

la iz sata u sat. Kovitlao je i premještao opalo lišće poput pustinjskoga pijeska. Ujutro, odmah po utovaru, karavana krenu niz čaršiju i prijede preko kamenoga mosta. Sluteći promjenu čudljivoga vareškog vremena, carinici ubrzano obavije svoj posao i zaradiše bogatu napojnicu. Tromim ali sigurnim koracima povrka se zaputi dalje.

Za kratko vrijeme vjetar promijenjen smjer. Umjesto tople jugovine zapuha hladan sjeverac sa Zvijezde. Karavanu ubrzo zasušu krupne bijele pahulje. Deve se silno uznemirše. Stalno su zastajkivale, trzale glavama i tvrdoglavo se opirale volji nestrpljivih goniča. Da su ovi imali malo manje iskustva, bilo bi nemoguće održati kakav-takav red.

Snježna oluja ubrzo postade toliko žestoka da se karavana morala zaustaviti u usku tjesnacu, ni sat hoda od naselja. Goniči odjeom

prekriše glave uznemirenih životinja ne bi li ih barem malo umirili. Karavana dočeka noć šćučurena u usjeku.

Nevrijeme nije popuštalo. Do jutra je put bio zameten, pa trgovac naredi da se karavana vrati u naselje. Produžiti preko planinskog prijevoja bila bi prava ludost.

Ali, ni povratak nije tekao glatko. Deve su odbijale gaziti snijeg koji im je dopirao do koljena. Trgovac stoga poslao glasnika u naselje da traži pomoć. Ovome je dugo trebalo da se probije do prvih kuća. Čim su mještani čuli što je snašlo karavanu, utopliše se i s lopatama pohitaše za glasnikom. No, karavani je bilo suđeno da izložena nemilosrdnoj planinskoj oluji još jednu noć provede na otvorenom.

Tek narednog dana, posve na izmaku snaga, karavana se nekako uspjela probiti do naselja. Sve živo-

tinje i svi ljudi bijahu zbrinuti, ali se posljedice nisu mogle izbjeći. Dva dana i dvije noći provedene na ledenom zimskom vjetru počeo uzimati svoj danak: to što su ljudi kašljali i nije bilo čudno, ali – kašljale su i deve. Po nesreći, životinje uskoro počeo i ugibati. Padale su jedna za drugom i više nisu ustajale. Karavana se raspadala, a trgovac očajavao. Preskupo ga je došla vlastita nepromišljenost.

I dok devama nije bilo spasa, ljudi su ipak preživjeli. Trgovac je ostao bez novaca, jer je gotovo sve potrošio pri kupovini robe, a i goniči su svoje zalihe brzo iscrpili plaćajući smještaj i hranu po hanovima.

Zima nije popuštala. O povratku se nije moglo ni sanjati. Valjalo je misliti kako prezimiti u nepoznatom naselju. Neki se goniči zaposliše kao pomoćnici kod majdandžija i kovača, a i drugi su se snalazili za nadnicu. Borba nesretnih pri-došlica potraja duže od tri mjeseca.

Tek tada zima počeo popuštati, pa u naselje iz susjednih varoši stiglo prve samarice da pakuje robu iskovanu tijekom protekloga razdoblja. A to je značilo da je put prohodan.

Propali trgovac, vidno iscrpljen i onemoćao, nekako skupi preostale snage i ponovno pođe na daleki put. Ne pridružiše mu se svi goniči: jedni se ne usuđiše krenuti sve dok se snježni pokrivač sasvim ne otopi, a nekolicina njih u međuvremenu ovaj prostor prihvati kao svoj, na njemu savi obiteljska gnijezda i nikad ga ne napusti.

Trgovac pak ni ovaj put nije daleko stigao. Nemoćan pred nevoljama što su ga jedna za drugom snalazile podležu na putu pored kojeg ga i sahraniše. Grob mu obilježiše pločom na kojoj je stajalo da ga uništi žestoka zima u nepoznatu mu brdovitom kraju.

CVJEČARNA Orhideja VAREŠ

vl. Ivona Pejčinović
tel.: 071/ 847 269

- ☎ Svježe cvijeće, lončanice, svečani i vjenčani buketi.
- ☎ Prijevoz i dostava na adresu.
- ☎ Pogrebna oprema i usluge ekshumacije.
- ☎ Prijevoz po cijeni 0,40 KM/km.
- ☎ Prijevoz umrlih u zemlji i inozemstvu.
- ☎ Prigodni blagdanski programi: Valentinovo, Majčin dan, Svi Sveti, Božić i Nova Godina.

STARI GOSPODIN I BOGOŠ

TVRTRKO, dijak bosanski

Stari je Gospodin volio svoj grad ljubavljui kojom vole oni što su rodili nešto ili ne koga i kojom rođeni vole ono nešto ili nekoga što ih je rodilo. Takvom je roditeljsko-dječjom ljubavlju Stari Gospodin volio svoj grad. No, najviše mjesto oko svoga stana. Tu je bio sav njegov svijet. Pa iako je volio i ono što je bilo dalje, to tu bilo mu je najdraže. Tu se vraćao iz DITA – mjesne gostionice – iz Kasine i s nogometnog igrališta kao iz tuđine, unatoč tome što taj drugi svijet nije bio dalji od stotinjak metara. I nitko tko nije tako volio svoje najuže obitavalište, tu ljubav i ne može razumjeti. A takvi ljudi ne žele nikamo otputovati. Za njih drugi svijet ne postoji. I ako se ičega boje u životu, onda je to strah da se s tim njihovim mjestom nešto ružno ne dogodi. Ne s njima osobno. Oni se za sebe ne boje.

Tako su prolazile godine. Preko osamdeset. I kako se mjesto nije mijenjalo ili su se promjene odvijale tako sporo da se to nije dalo zamijetiti, Starom se Gospodinu činilo da se ni on osobno ne mijenja. Gledajući, po njemu, uvijek isto mjesto i sam se sebi činio uvijek istim. Vječan kao i njegov okoliš. To je ta neopisiva sreća i sveza koja drži ljude na jednome mjestu.

Ni to što su ga stari prijatelji i znanci tijekom mnogih godina napuštali i nekamo odlazili nije mutilo njegov mir. On je za sve mislio kako će se opet vratiti. I za one koje je ispraćao u mjesno groblje i za one koji su išli trbuhom za kruhom.

Tako je mislio i za svoju Staru Gospodu. Vratit će se ona. Kad-tad. Tu je negdje. Kod Fišerke, Corinke, Masalke, Ridičke... Bože, koliko je ostala željna tih kava podižići četvero djece. Neka je sad, nek se nauživa. Onda mu se opet činilo da on to samo misli da je ona na kavi pa je bivao tužan.

Ne puca loš glas kao top već top puca kao loš glas. Tako je loše pukao glas prvo o ratu, pa onda taj da će grad napustiti njegovi žitelji i ući neka vojska.

Stari Gospodin još nije bio zaboravio minuli rat, a već ga je poklopio novi. Iz onoga prošlog razabirao je jedno. Jedna će vojska otići a druga ući. I to je to. Bilo. A sad ipak nije. Sada će i građani otići iz grada. Onda su građani čekali svaku vojsku, ma koliko se bojali. Sad se to promijenilo. Građani ne čekaju vojsku, oni bježe. Ludi su. Vojska koja je bila u gradu nije ga dirala. U toj što treba doći njegov je sin. Ne, to ne može biti. Njegov sin može biti samo u dobroj vojsci. I ljutio se, prvi put u životu, na svoje susjede. Kako mogu bježati od vojske u kojoj je i njegov sin? Kako to najedanput ne znaju tko je Stari Gospodin, tko je Stara Gospoda i kako su oni odgajali svoju djecu? Baš je lud ovaj svijet.

I kad su mu govorili: "Što čekaš, bježi! Ovi nikome ne praštaju!", nije se samo pravio da ne čuje. Bio je ljut.

Što vi to vičete "ovi ne praštaju nikome", pa što oni meni imaju oprostiti? I što tu izmišljate? Komu ste to vi krivi? Pa ja ću tim vojnicima objasniti. Zar ni meni ne vjerujete? A do jučer ste se u mene zaklinjali i uzimali me za primjer u svemu!

Tako je Stari Gospodin prebirao po svome osamdesetogodišnjem mozgu. No, nešto, neki strah je i njega u svemu tome mučio i čas ga tjerao da sve ono u sebi što je još moglo zdravo rasuđivati probudi i sabere u jedan centar, ali je ljubav prevladavala nad razumom, i onaj drugi

na prvi randes. Bogoš mu je dapače uvijek bio mračan i njega nije nikada volio. I kad su se na njemu prosipale munje i zaustavljali gromovi sve se nadao da ga poslije toga više neće ugledati. Tko zna što je natjeralo Staroga Gospodina tako misliti o Bogošu. Neki ružan san iz djetinjstva? Ili kad je kasnije promašio gol iz penala na Šijakovu i tako mu tim izgubio utakmicu? I tuga snašla grad. Baš promašiti penal. Čitav si život to nije mogao oprostiti. Mučilo ga je kao mora. Gol je bio okrenut ka Bogošu. I otud ga je ta neka strašna sila omela. Ili je sama riječ Bogoš svojom tajnovitošću dječaku ulijevala strah?

Ništa se nije događalo u gradu i Starom je Gospodinu sve više smetala tišina. Počeo se ljutiti na Staru Gospodu. Nema je baš sad kad mu treba. Preča joj je tamo neka Masalka nego on. E, vrijeme je da ju jednom u životu i naruži. Zaslužila je. A i davno jetrebao. Nije ovo prvi put. Ma, sve je mislio – neće ona više.

– Evo ih ulaze, stižu s Peruna! – vikali su neki.

No, ti glasovi Starom Gospodinu nisu izgledali stvarni. Više su mu bili kao odjek nečega što je davno čuo. Tko zna kada i gdje. Ne poradi toga već više iz nestrpljivosti kojoj nije znao uzrok, išao je vidjeti što se vani događa.

Da mu je vid bio malo bolji i da je bio prisebniji, vidio bi vojsku kakvoj se ni u najgorem snu, ni s Bogoša iz najmračnije prošlosti, nije nadao. A plašio se upravo toga, nekakve nepoznate sile, ne Bogoša.

On je u toj vojsci tražio svoga sina i nije vidio ništa. Ni neobrijana lica, ni zakrvavljene oči... A išli su zli kao rat i ružni kao zlo. Nije im na licu zamijetio ni mržnju ni pohlepu, niti je čuo nepoznate riječi za koje mu se ipak činilo da su nekada bile molitva.

I kad je čuo rafal u onomu nepostojećem razmaku – putu vremena između pucanja i cilja – onda kada je samo misao brža od svega, Stari Gospodin začu glas Stare Gospode i pomisli "fala Bogu, sad je u redu, neću je ružiti, kako sam samo mogao takvo što i pomisliti", i nije se skljkao kao beživotna vlat već živ i elastičan postranice kao da će odmah skočiti, kako uvijek padaju pravi sportaši.

Dok su se ostale spodobе zgledale i cerile isprekidanim smijehom u ritmu pojedinačne paljbe iz mnoštva oružja, onaj što je pucao prosikta:

– Ovi i ne padaju ko ljudi kad ih pogodiš – i poleti da mu družina koju je odano slijedio ne ujagmi nešto bolje od obilnoga plijena.

Tako su po prvi put u miru ostali ležati jedan pored drugoga Stari Gospodin i Bogoš. Stari ga se Gospodin više nije bojao. A Bogoš ga je gledao toplo i s ljubavlju kao i cijeli njegov osamdesetogodišnji vijek.

ishlapljeli centar bio je jači. Nikomu se ništa ne smije dogoditi. Nije on lud. Lud je sav taj svijet što bježi.

A glasovi su pucali i puške su pucale. Sve bliže. I Stari je Gospodin sve teže razlikovao što to puca – oružje ili ružni glasovi? Grad je odjedanput opustio i nastupila mrtva tišina. Bilo je tako tiho da se čulo kako tišina otkucava nekim nevidljivim damarima. Sad je Stari Gospodin zaboravio na vrijeme. Nije čuo ni Stavnju čiji ga je šum uvijek vraćao u djetinjstvo i činio sretnim. Ni vjetar s Peruna nije čutio. Onaj vjetar prve i jedine ljubavi. S te strane i sad je čekao Staru Gospodu, onakvu kakva je došla

Vratio se Varešanin iz Njemačke u svoj grad. Kažu – isteklo mu vrijeme. Baš kao i drugima iz Bosne. Jedni ga dočekaše kao nacionalista i neprijatelja, jer je bio u onoj drugoj vojsci, a njegovi ga prozvaše dezertrom, jer je odmah po potpisivanju primirja zbrisao s Daštanskog. Svi ostali ga drže dobrostojećim, jer se sa ženom i djecom vozi u naoko lijepoj limuzini.

A on, jadan, teško se snalazi i čini mu se kao da nigdje ne pripada: stan mu nisu vratili, pa je privremeno kod punice; posla neće biti jer se rudnik ugasio; djeca bi stalno kupovala nešto novo jer im sve brzo okraća i izide iz mode.

I tako naš junak bezglavo hoda Varešom, a ono malo uštedevine svakog se dana sve više smanjuje. Ipak se nada da bi slijedeći izbori mogli konačno riješiti njegove probleme, ali on je novi i ništa ne zna o ovdajšnjoj politici u kojoj svaka stranka pomaže samo svojim glasačima. Zato stade pred izborne plakate i počeo čitati što stranke kažu o sebi.

SDA – SVIMA DONOSIMO AMERIKU

Mi smo stranka koja je oslobodila Vareš. Zar vam nije lijepo živjeti u slobodi? Imamo mi i svojih nedostataka, ali naš najveći problem jesu oni koji ometaju napredak. Da nije bilo dušmana, našim bi stranačkim navijačima bilo dugo i široko. Da se nas pitalo, nitko ne bi otišao iz ovoga oslobođenog grada na selo, u Ravne, Zubeta, Stupni Do, na Daštansko. Da su samo nas pitali, policija bi još uvijek bila ona prava. A i općina je s našom popularnom gradonačelnicom funkcionirala bolje nego li sada. Vidite kako dobro ide u

poduzećima, pošti, školama i drugim ustanovama gdje smo sačuvali izvoru zamisao. Na predstojeće izbore naša stranka izlazi pod geslom: *SDA = Svima donosimo Ameriku!* Ako nas podržite, obećavamo vam blagostanje kao u Americi!

HDZ – HRVATIMA DOSTA ZAFRKAVANJA

Mi smo stranka koja je jednom već bila donijela blagostanje u naš Vareš, ali su nam drugi to srušili. Mi smo s vama bili i u iseljavanju, i u izbjeglištvu, i u povratku, a nudili smo vam i gradove, naše *od stoljeća sedmog*. Obećali smo vam

Naše geslo za slijedeće izbore glasi: *NHI = Nećemo Hrvate izdati!* Sad nam je najvažnije boriti se protiv HDZ-a, a kasnije ćemo vidjeti što ćemo moći uraditi. U svakom slučaju, opravdat ćemo vaše povjerenje!

SDP – SIGURNO DOLAZE PROMJENE

Mi smo stranka prošlosti, ali i budućnosti. Nemojte zaboraviti da ste na prvim parlamentarnim izborima upravo vi bili najpametniji u cijeloj BiH jer ste glasovali za nas. Sada vam obećavamo pravo blagostanje u Varešu. Dosad smo u općinskom parlamentu bili manji-

snage, udružimo se s drugima. Ako osjetimo nepovjerenje u koaliciju, postanemo oštra opozicija. U našu stranku primamo i sve poštene članove iz SDA. Naše je geslo za skorajšnje izbore: *STRANKA ZA BiH = Stvaramo zemlju bogatih!* Ako nam ukažete povjerenje, oslobodit ćemo vas onih koji vam već dugo obećavaju a nikad ne ispune svoja obećanja. Samo ćete uz nas uistinu postati bogati!

...

Bilo je i drugih programa i stranaka za koje kažu da su posve beznačajne. One su tu samo zato da bi digle lov od Međunarodne zajednice.

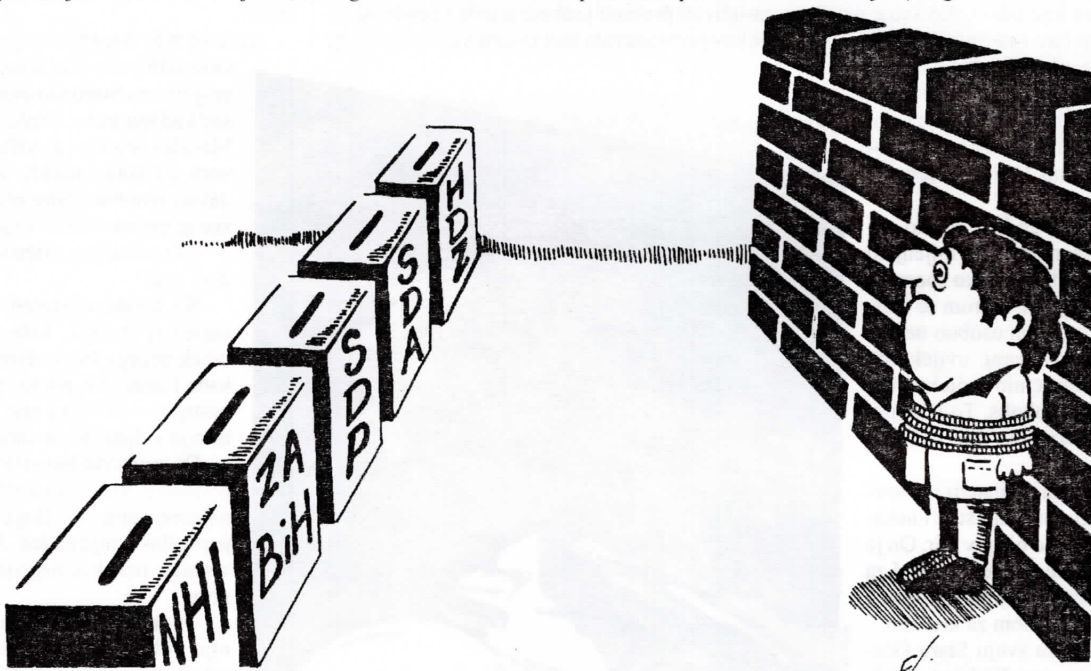
Kad je sve posložio, naš junak ode kući razmišljajući za koju bi stranku bilo najbolje glasovati. O tome je razgovarao sa ženom i s prijateljima u gostionici, te nakon puno muke donio odluku.

Došao tako i dan izbora, a on sav sretan ide glasovati s uvjerenjem da će nakon izbora nestati njegovi problemi. Pred glasačkom kutijom povelik red u kojem je i strpljivo čekao nekoliko sati. Oni iz komisije što

sjede kraj glasačke kutije dugo su ga tražili u nekim knjigama i popisima, ali nigdje njegova imena. Na kraju mu rekoše: "Tvoje izborni mjesto je tamo u toj tvojoj Njemačkoj. Čini se da si se ti ili prerano vratio ili si odveć zakasnio!"

Naposlijetku, naš se junak vratio kući neobavljena posla. Putem je stalno ponavljao pitanje na koje nije znao odgovora: Zar stvarno može biti da sam se ili prerano vratio ili posve zakasnio? Zar nije dovoljno da biram među tim silnim političkim strankama, a ne ono što mi ovi predbacuju – da izaberem pravo vrijeme za povratak?!

M. Topić

TREBA ZNATI IZABRATI

vratiti stanove i radna mjesta te obnoviti kuće. Sve ćemo to ostvariti u narednom mileniju ako nam date svoj glas. Naše geslo za score izbore jest ovo: *HDZ = Hrvatima dosta zafrkavanja!* Zato, ne dajte da vas drugi prevare!

NHI – NEĆEMO HRVATE IZDATI

Mi smo stranka budućnosti Hrvata u Bosni, a možda i u Hercegovini. Imamo dovoljno iskustva jer smo promijenili mnogo stranaka i od svih njih naučismo obećavati vam blagostanje u boljem i ljepšem Varešu. Nama pomažu svi iz Međunarodne zajednice, a obećali su pomoći i vama ako glasujete za nas.

na pa smo se uvijek izjašnjavali kako SDA kaže. U buduću neće biti tako, nego će SDA glasovati kako mi kažemo i opet ćemo nadglasati sve druge. A ako nam uredba kadrova, vratit ćemo one posuđene drugim strankama. Naučite nešto i od izbora u susjednoj Hrvatskoj. Otuda naše geslo za izbore jest: *SDP = Sigurno dolaze promjene!* Imajte povjerenja u nas jer ste vi ustvari uvijek bili naši glasači!

STRANKA ZA BiH – STVARAMO ZEMLJU BOGATIH

Mi smo stranka sigurnosti! I do sada su vam bili jasni naši stavovi. Kad osjetimo da nemamo dovoljno

[illegible]

B	OGULJENA KOŽICA KRUMPIRA I SL.	MOŽDA, MOŽEBITI	SUSRET, DOČEK	KALIJ	Autor: VID	KOPRENA; ZASTOR	MASLINA, ULJIKA	VULKAN- SKA MASA (množ.)		
	LUKA NA UTOKU OMA U IRTIŠ				ZOVA, BAZGA					BERILIJ
					KENTAUR IZ GRČ. MITA					
GORE				PROKLET ČOVJEK						
				KOSI ... U PISI						
MOKRAĆO- VODI (grč.)								RUMUNJ- SKI GRAD		
								SUBRETA POLLAK		
PROŠLOGA LJETA						TEMPO U GLAZBI				
						ARAPSKI: SIN (IBN)				
PRITOK ZAPADNE MORAVE					VELIKI ČAMAC (tal.)					
					NATRIJ					
ŽITELJI GRGU- ROVA GRADIĆA							... TIN- TILINIĆ			
							"KARAT"			
ŽENA IZ ATENE										

RUŠENJE SKANDINAVKE, *vodoravno*: dom, oba, vrč, rak, aza, tor, lave, omsk, zobika, gor, nalet, njo, ureteri, arad, ljetoš, vivo, j, ibar, barkača, njanjani, malik, atenjanjka, dno

LIST VAREŠKIH HRVATA

Rješenjem federalnog Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i športa broj 08-651-311-4/98 list "Bobovac" upisan je u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 817, a mišljenjem istog Ministarstva oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Osnivač i izdavač: HKD "Napredak" - podružnica Vareš; **Za izdavača:** fra Mato Topić;
Adresa uredništva: 71335 Pržići-Vareš, tel.: 071/ 845-190, fax: 087/ 810-575;
Internet URL adresa <http://www.vares.pp.se> **E-mail:** goran.mijatovic@vares.pp.se;
Račun u KM: 12370-678-18556, devizni račun - 12370-678-2018556.
Računi kod ZPP - ekspozitura Vareš, sa naznakom: za list "Bobovac"
Glavni i odgovorni urednik: Čedomir Jelić; **Likovna obrada:** Dubravko Tokmačić;
Urednik fotografije: Mladenko Marjanović; **Lektor:** Mato Topić;
Uredništvo: Vladimir pl. Alaupović, Boško Andrić, Tvrtko Gavran, Željko Ivanković,
Mladenko Marjanović, Stjepan Šurkić i Mato Topić;
Kompjuterska priprema i tisak: Grafopapir d.o.o. Kiseljak (mob. 098 297 994)

SELO MOJE MALO (16)

MIR

Selo je od Vareša udaljeno 10, a od Vareš Majdana 4 km. Mir je oduvijek bio jednodrinska sredina s lijepim hrvatskim običajima i ljubomorno čuванom tradicijom. Kao malo gdje drugo, mještani su u svim važnijim poslovima pomagali jedni drugima bez ikakve naknade. U selu je mjesno groblje s kapelom. Na obližnjem se lokalitetu nalazi veći broj stećaka, a nekoliko ih je unutar samoga groblja. Za protekloga rata selo je spaljeno i porušeno, a nakon sklopljenoga primirja groblje je u dva navrata oskrvnuto. Obnova Mira započela je u jesen 1997. godine. Dosad je obnovljeno 12 obiteljskih kuća.

Prema popisu stanovništva Mir je u posljednjih 50 godina bio ovako napučen:

1948.	130
1953.	145
1961.	180
1971.	196

1981.	174
Hrvata	172
Jugoslavena	2

1991.	153
Hrvata	153

Prema župnoj evidenciji iz 2000. godine na Miru u 5 obitelji živi 8 stanovnika.

